

Nr 48

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1959/60 till seminarier för huslig utbildning; given Stockholms slott den 16 januari 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslag framlägges om medelsanvisning i sedvanlig ordning för budgetåret 1959/60 under de sex nu på riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna anslagen till seminarier för huslig utbildning. Propositionen innehåller förslag om vissa ökningar av utbildningskapaciteten vid seminarierna. Utöver ökat elevantal i kurser av hittillsvarande slag för utbildning av skolkökslärarinnor, handarbetslärarinnor och barnavårdslärarinnor föreslås anordnande av en ettårig lärarutbildningskurs för ekonomiföreståndarinnor i syfte att därmed främst stärka yrkesundervisningens lärarresurser för utbildning av storkökspersonal. För att möjliggöra ett successivt slopande av elevavgifterna i seminariernas lärarinnekurser förordas vidare en ökning med i runt tal 67 000 kronor av den nuvarande medelsanvisningen till driftkostnadsbidrag åt de icke statliga seminarierna. Härigenom skapas också förutsättningar för att från och med läsåret 1959/60 tillämpa central elevintagning genom skolöverstyrelsens försorg till kurserna för utbildning av skolkökslärarinnor och handarbetslärarinnor. Den sammanlagda medelsanvisningen under här ifrågakvarande anslag föreslås i jämförelse med innevarande budgetår ökad med omkring 397 000 kronor till i runt tal 2 520 000 kronor.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 januari 1959.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans-, jordbruks- och civildepartementen anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, frågor angående *anslag för budgetåret 1959/60 till seminarier för huslig utbildning* och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t på min hemställan under punkten 187 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1959/60 beräkna

till *Statens skolköksseminarium: Avlöningar* ett förslagsanslag av 446 000 kronor,

till *Statens skolköksseminarium: Omkostnader* ett förslagsanslag av 68 000 kronor,

till *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* ett förslagsanslag av 1 030 000 kronor,

till *Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå* ett förslagsanslag av 430 000 kronor,

till *Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium* ett förslagsanslag av 187 000 kronor samt

till *Bidrag till vissa handarbetsseminarier* ett förslagsanslag av 358 000 kronor.

Sedan beredningen av dessa anslagsfrågor numera avslutats, anhåller jag att få ånyo anmäla desamma.

1. Statens skolköksseminarium: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	329 000	335 750
1958/59 (statsliggaren s. 652)	384 000	
1959/60 (förslag)	446 000	

Skolöverstyrelsen upptar i sina anslagsäskanden för de husliga seminarierna inledningsvis vissa för dessa seminarier gemensamma frågor. Därvid anför överstyrelsen rörande lärarbristen på ifrågavarande område följande.

För närvarande råder större brist på lärarinnor på det husliga området än någonsin tidigare. Under läsåret 1957/58 har exempelvis 39 icke behöriga lärarinnor i hushållsgöromål (hemkunskap) haft anställning med full tjänstgöring. De med mindre omfattande tjänstgöring — klasslärare, som handhar sådan undervisning ej medräknade — uppgår till minst 100. Lokaler för de flesta av ifrågavarande seminarier är också omoderna och otillräckliga, varför ett tillräckligt antal lärarinnor ej kan utbildas med den nuvarande organisationen.

Då det ej torde vara lika uppenbart, att det är brist på barnavårds-lärarinnor som på lärarinnor i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd, må därom särskilt framhållas följande. Inom de allmänna skolorna, särskilt vid enhetsskolan, men också vid de kommunala flickskolorna, ökar behovet av barnavårds-lärarinnor. Skolor för yrkesundervisning har stort behov av dessa lärarinnor. För närvarande kan exempelvis planerade kurser för utbildning av barnsköterskor ej starta. Vidare behöves barnavårds-lärarinnor till kurser för mödrar och inom det frivilliga folkbildningsarbetet. Vid en del skolor kan sjuksköterskor med utbildning i barnavård meddela undervisning. Men i stor utsträckning handhaves denna undervisning av icke kompetenta lärare. Detta är i hög grad beklagligt, då det är av stor vikt, att ungdomar får kvalificerad undervisning i detta viktiga ämne. Svenska barnavårds-lärarinnornas förening har också i underdånig skrivelse den 12 februari 1958 framhållit det stora behovet av barnavårds-lärarinnor.

Skolöverstyrelsen framhåller, att utbildningen av lärarinnor på det husliga området snarast måste effektiviseras och moderniseras. Överstyrelsen finner det synnerligen angeläget att förslag i anledning av lärarinneutbildningskommitténs år 1957 avlämnade betänkande förelägges riksdagen. I avvaktan härpå och då överstyrelsen icke erhållit i uppdrag att utarbeta förslag på grundval av lärarinneutbildningskommitténs betänkande, anser sig överstyrelsen, med hänsyn till nuvarande lärarinnebrist och seminarier-nas begränsade lokalförhållanden böra framlägga ett förslag till största möjliga intagning läsåret 1959/60 i kurser med nuvarande utbildningsgång.

Överstyrelsens förslag till *e l e v i n t a g n i n g* läsåret 1959/60 i seminariernas lärarinnekurser, förberedande skolkökslärarinnekurser och ekonomi-föreståndarinnekurser framgår av följande sammanställning.

Seminarium	Skolköks- lärarinne- kurser (2 år)	Lanthus- hålllära- rinnkurser (2 år)	Slojdlära- rinnkurser (2 år)	Barnvårds- lärarinne- kurser (3 år)	Förberedande skolkökslära- rinnkurser (1 år)	Ekonomi- föreläsnings- rinnkurser (1 år)
Statens skolköksseminarium	38 (48)				40 (28)	14 (14)
Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	48 (32)	18 (18)	24 (24)	24 (12)	16 (34)	16 (16)
Seminariet för huslig utbildning i Umeå	32 (32)		24 (24)		32 (32)	
Göteborgs skolköksseminarium	16 (32)				16 (0)	
Nordenfeltska skolans handarbetsseminarium i Göteborg			28 (42)			
Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm			42 (28)			
Summa nyintagna elever 1959/1960	134 (144)	18 (18)	118 (118)	24 (12)	104 (94)	30 (30)

Anm.: Siffrorna inom parentes anger intagningen 1958/59.

Överstyrelsen framhåller, att beträffande elevintagningen i skolkökslärarinnekurserna hänsyn måste tagas till antalet elever, som genomgått och beräknas genomgå förberedande lärarinnekurser, då genomgång av sådan kurs är obligatorisk för inträde i lärarinnekurs. Av överstyrelsens utredning på denna punkt har framgått följande.

Till de 144 elevplatserna vid skolkökslärarinnekurserna läsåret 1958/59 har anmält sig 197 sökande. Till läsåret 1959/60 skulle alltså 53 sökande återstå. Antalet elever, som läsåret 1957/58 genomgått förberedande kurs men ej sökt inträde i lärarinnekurs till hösten 1958, uppgår till 17. Under läsåret 1958/59 beräknas elevantalet i förberedande kurser vara 94. Till läsåret 1959/60 skulle således finnas (53 + 17 + 94 =) 164 inträdessökande. Erfarenheten har emellertid visat, att man måste räkna med ett visst bortfall. Högst 150 sökande torde därför finnas för inträde sistnämnda läsår.

Även om den av lärarinneutbildningskommittén föreslagna treåriga utbildningsgången skulle påbörjas hösten 1960, bör enligt överstyrelsens mening nämnda höst intagas elever jämväl i två-åriga skolkökslärarinnekurser, då eljest ett år inga lärarinnor skulle utexamineras, vilket med nuvarande lärarbrist skulle vara katastrofalt. Mot denna bakgrund bör överstyrelsens förslag till intagningen i förberedande skolkökslärarinnekurs ses.

Beträffande den föreslagna elevintagningen inhämtas av överstyrelsens framställning i övrigt i huvudsak följande.

Såsom framgår av tabellen beräknas vid *statens skolköksseminarium* en minskning med 10 elever i skolkökslärrarinnekursen men en ökning med 12 elever i den förberedande kursen. Med hänsyn till att vid seminariet 48 lärarinneelever under läsåret 1959/60 skall avsluta sin utbildning, finnes det ej möjlighet till större elevintagning. Att seminariet kan utbilda det föreslagna elevantalet beror i stor utsträckning på att seminariet från och med höstterminen räknar med att rymligare lokaler då skall av Kooperativa förbundet vara iordningställda i fastigheten Stora Nygatan 27—29 i stället för de lokaler seminariet nu disponerar i fastigheterna Katarinavägen 7—11. Överenskommelse härom har träffats av byggnadsstyrelsen och förbundet.

Vid *fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* beräknas en ökning av elevintagningen i skolkökslärrarinnekursen men en minskning därav i förberedande lärrarinnekursen. 32 elever i skolkökslärrarinnekursen skulle tagas in höstterminen 1959 och 16 vårterminen 1960. Även en mycket välbehövlig ökning av barnavårdslärrarutbildningen föreslås. I denna kurs börjar årligen utbildningen av 12 elever i januari månad. Enligt överstyrelsens förslag skulle ytterligare 12 elever tagas in till höstterminen 1959.

Fackskolan har genom sin bristfälliga barnavårdsinstitution stora svårigheter att öka sin utbildning och kan enligt uppgift icke göra det framdeles. Den extra kurs, som fackskolan åtagit sig att ordna, blir således en engångsföreteelse. Eleverna måste också erhålla praktik vid andra institutioner, belägna i Stockholm. Förhandlingar härom har inletts och väntas komma att leda till önskat resultat.

Seminariet för huslig utbildning i Umeå kommer att ha stora svårigheter att ordna lokalfrågan för lika stor intagning hösten 1959 som hösten 1958. Men styrelsen har förklarat, att den kommer att grundligt pröva alla möjligheter till lokalfrågans lösande. Det torde således kunna räknas med samma elevintagning.

Göteborgs skolköksseminarium har, då 32 lärarinneelever skall avsluta sin utbildning läsåret 1959/60, ej möjlighet att taga in mer än 16 lärarinneelever hösten 1959. Seminariet anser det emellertid angeläget för den fortsatta utbildningen vid seminariet att även kunna taga emot elever i en förberedande lärrarinnkurs. Möjligheten att hyra lokal undersökes.

Vid *Nordenfeltska skolans handarbetsseminarium i Göteborg* beräknades vid anslagsäskandena föregående år en intagning i slöjdlärrarinnekursen av 28 elever hösten 1958. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 17 juli 1958 har, med stöd av riksdagens bemyndigande, seminariet medgivits rätt att öka detta antal till 42. Denna jämförelsevis stora intagning möjliggöres genom att Nordenfeltska skolan nedlägger yrkeskurser och förlägger undervisningen i vävning till sommaren 1959 för en elevgrupp. Hösten 1959 kan emellertid på grund av lokalutrymmet högst 28 elever påbörja utbildningen.

Vid *Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm* förekommer till och med läsåret 1958/59 både kurser för utbildande av slöjdlärrarinnor och förberedande kurser på en termin. Då antalet välmeriterade sökande är mycket stort, bör den förberedande kursen tillfälligt kunna nedläggas, så att utbildningen av lärarinnor kan ökas. Seminariets styrelse har också förklarat sig villig att hösten 1959 öka intagningen i lärrarinnekursen från 28 till 42. Seminariet har dock ej tillräckliga lokaler för att där kunna ordna undervisning i vävning för samtliga elever. Överstyrelsen torde sannolikt kunna förmedla förhyrning av en vävsal.

Bland de för seminarierna gemensamma frågorna upptar överstyrelsen även förslag om central intagning av elever i vissa lärrarinnkurser

och om slopande av elevavgifter i vissa kurser. Överstyrelsen föreslår, att terminsavgifterna vid seminarierna slopas från och med läsåret 1959/60 för i lärarinnekurser nyintagna elever. För kompensation av det inkomstbortfall, som härigenom uppkommer, föreslås under de särskilda anslagspunkterna uppräknig av driftkostnadsbidragen. Överstyrelsen föreslår vidare, att överstyrelsen får i uppdrag att handha central intagning av elever till kurserna för utbildning av skolköks- och slöjdlärlarinnor till de kurser, som tar sin början läsåret 1959/60. Om dessa förslag inhämtas av överstyrelsens framställning vidare följande.

Vid överstyrelsens utredning om antalet sökande till skolkökslärlarinnekurserna visade det sig, att det stora flertalet sökande anmälde sig till flera seminarier samtidigt. 436 ansökningar insändes nämligen av de 197 sökandena. Detta bereder givetvis seminarierna stora svårigheter. Många elever antages till två eller flera seminarier. Återbud och inkallelse av reserver blir följden. Reserverna i sin tur kan ha vunnit inträde vid annat seminarium. Likartat är förhållandet vid intagning av elever i slöjdlärlarinnekurserna. Det vore således mest ändamålsenligt med central intagning av elever till dessa båda utbildningslinjer. Starkt önskemål härom har uttalats från seminarierna. Då fackskolan är den enda läroanstalt, som utbildar barnavårdslärlarinnor, och den enda under överstyrelsens inseeende, som utbildar lanthushållslärlarinnor, vill överstyrelsen icke för närvarande föreslå central intagning av elever till dessa kurser.

Vid statens skolköksseminarium och seminariet för huslig utbildning i Umeå är utbildningen avgiftsfri i lärarinnekurserna. Så är ej fallet vid övriga seminarier. En förutsättning för central intagning är emellertid, att elevavgifterna slopas i lärarinnekurserna vid samtliga seminarier. Det vore dessutom i och för sig skäligt, att undervisningen vid dessa seminarier liksom vid folkskoleseminarierna vore avgiftsfri.

Av följande sammanställning framgår avgifternas storlek för varje elev och det beräknade inkomstbortfallet vid seminarierna, om avgifterna slopas för de elever, som tages in i lärarinnekurser under läsåret 1959/60.

	Elevavgifter per år och elev/kronor	Inkomst- minskning vid seminarierna
Statens skolköksseminarium i Stockholm	—	—
Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala:		
Skolkökslärlarinnekurs	460 o. 420 ¹	37.200
Lanthushållslärlarinnekurs	440 o. 410	
Handarbetslärlarinnekurs	455 o. 420	
Barnavårdslärlarinnekurs	195 o. 235	
Seminariet för huslig utbildning i Umeå	—	—
Göteborgs skolköksseminarium	250	4.000
NordenfELTSKA skolans handarbetsseminarium i Göteborg	50 eller 100 ²	2.500
Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm	500 o. 600 ¹	21.000
Summa kronor		64.700

¹ De först angivna siffrorna avser första året, övriga följande år.

² 25 kronor per termin för elev skriven i Göteborg; 50 kronor för annan elev.

Om ej endast de nyintagna eleverna utan eleverna i samtliga årskurser i lärarinneutbildningen befriades från avgifter, skulle den sammanlagda inkomstminskningen vid seminarierna öka till 138 000 kronor. Om därjämte ekonomiföreståndarinnekurserna skulle vara avgiftsfria, skulle inkomsterna minska med ytterligare 8 200 kronor. Ur rättvisesynpunkt vore det enligt överstyrelsens mening motiverat, att på en gång undervisningen bleve avgiftsfri vid samtliga här ifrågakvarande lärarinnekurser och ekonomiföreståndarinnekurserna. Med hänsyn till det ekonomiska läget begränsar dock överstyrelsen för budgetåret 1959/60 sitt förslag om elevavgifternas slopande på sätt förut angivits.

I detta sammanhang redovisar överstyrelsen ett från styrelsen för fackskolan i Uppsala framfört förslag om förlängning av ekonomiföreståndarinneutbildningen till tvåårig, i enlighet med lärarinneutbildningskommitténs förslag, redan vid den kurs, som börjar i januari 1959. Överstyrelsen finner emellertid frågan om förlängning av denna utbildning böra prövas i samband med ställningstagandet till kommitténs betänkande. I anslutning till ett av styrelsen för seminariet i Umeå framlagt yrkande om placering av samtliga lärartjänster i hushållsgöromål (hemkunskap) vid seminariet i lönegrad A 19 anför överstyrelsen bland annat, att hela frågan om lönegradsplaceringen av seminariernas facklärarinnor med det snaraste bör upptagas.

Skolöverstyrelsen föreslår, att förevarande anslag till avlöningar vid statens skolköksseminarium för nästa budgetår ökas med 61 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Automatisk ökning på grund av ökad elevintagning hösten 1958	+ 50 250
2. Minskning på grund av minskad intagning i lärarinnekursen	— 19 300
3. Kostnader för större intagning i förberedande lärarinnekursen	+ 28 850
4. Minskning i anslutning till utbyte av en ordinarie tjänst i kvinnlig slöjd mot en i hushållsgöromål	— 1 000
5. Höjning av arvudet till en laboratorieföreståndare (nu 300)	+ 200
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 2 800
Summa ökning kronor	61 800

Av överstyrelsens framställning inhämtas om dessa anslagsförändringar bland annat följande.

1. Denna anslagsökning är av automatisk karaktär och beror på den av 1958 års riksdag beslutade dubblingen av elevintagningen hösten 1958 i den tvååriga lärarinnekursen. Av denna ökning utgör 1 900 kronor en på grund av det större elevantalet nödvändig höjning av de medel, som utgår till arvoden åt handledare av sådan övningsundervisning, som icke handhaves av vid seminariet anställda lärarinnor. Detta belopp skulle således höjas från 4 100 till 6 000 kronor.

4. Vid seminariet har funnits en lärarinnetjänst i kvinnlig slöjd placerad i lönegrad A₀ 17. Innehavaren av tjänsten har under senare år varit tjänst-

ledig på grund av sjukdom och erhöll den 31 oktober 1957 avsked med sjukpension. Under senare år har elever icke intagits i hemföreläsningkursen vid seminariet, då seminariets kapacitet behövts för utbildning av lärare. Undervisningen i sömnad i hemföreläsningkursen var omfattande. På grund av att denna kurs nedlagts, har en lärarinna i kvinnlig slöjd icke full tjänstgöring vid seminariet. Läsåret 1959/60 uppgår antalet veckotimmar i detta ämne till endast 11. Tjänsten har därför icke på nytt tillsatts.

Vid seminariet finnes 5 ordinarie lärarinnor i hushållsgörömmål. Dessutom behöves under läsåret 1959/60 7 extra ordinarie lärarinnor i ämnet. Någon minskning av detta antal torde icke framdeles ifrågakomma. Överstyrelsen förutsätter nämligen, att seminariet — trots det av 1953 års lärarinneutbildningskommitté i dess avgivna betänkande »Lärarytbildningen på det husliga området» framlagda förslag om avveckling — kommer att fortsätta sin verksamhet. I redogörelsen för överstyrelsens förslag till elevintagning vid seminarierna för utbildning av lärarinnor på det husliga området har påpekats, att statens skolköksseminarium kommer att erhålla rymligare och mer ändamålsenliga lokaler från och med höstterminen 1959. Vid uppgörelsen härom har givetvis förutsatts, att seminariet skall fortsätta sin verksamhet, i alla händelser under åtskilliga år. I remissyttrandena över betänkandet har också starkt framförts krav på att i Stockholm eller Storstockholm skall finnas ett seminarium för huslig utbildning.

På grund av det anförda får överstyrelsen föreslå, att i stället för nämnda tjänst i kvinnlig slöjd måtte få inrättas en sju tjänster i hushållsgörömmål (hemkunskap) i lönegrad 19. Då den sjukpensionerade lärarinnan var placerad i löneklass 20 och detta belopp beräknats för läsåret 1958/59, medför inrättandet av den föreslagna tjänsten en minskning av anslaget med cirka 1 000 kronor.

5. Av anslagsposten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, utgår 300 kronor till en laboratorieföreläsare. Överstyrelsen har redan i de två närmast föregående årens petita föreslagit en uppräknings av detta arvode till 500 kronor. Bland annat på grund av den starka ökningen av antalet elever i lärarinnekursen och den därav följande stegringen av antalet veckotimmar i naturvetenskapliga ämnen, främst kemi, anser överstyrelsen det riktigt, att ifrågavarande arvode från och med läsåret 1959/60 höjes till 500 kronor.

Departementschefen. Vid behandlingen i föregående års statsverksproposition av frågor om anslag till seminarierna för huslig utbildning berörde jag det av 1953 års lärarinneutbildningskommitté avlämnade betänkandet »Lärarytbildningen på det husliga området» (SOU 1957: 28). Jag anförde då, att de av kommittén framlagda förslagen krävde ytterligare överväganden i åtskilliga hänseenden och att jag därför icke var beredd att förorda, att proposition i anledning av nämnda förslag förelades 1958 års riksdag. Under det gångna året har de många och skiftande problem, som möter på detta område, varit föremål för en ingående prövning och bearbetning inom ecklesiastikdepartementet. Såsom jag redan i ett tidigare sammanhang antytt, har det emellertid med hänsyn till rådande statsfinansiella läge icke visat sig möjligt att nu bereda utrymme för några mera genomgripande

åtgärder inom denna sektor av lärarutbildningen. Även om jag alltså inte kan förorda framläggande till innevarande års riksdag av något reformförslag i anslutning till lärarinneutbildningskommitténs betänkande, kommer jag dock att i det följande föreslå förbättringar, vilka tillsammans med de senare årens åtgärder för ökad utbildningskapacitet och ökat ekonomiskt stöd från statens sida åt de icke statliga seminarierna innebär icke oväsentliga insatser på området.

Innan jag övergår till frågor rörande medelsanvisningen för nästa budgetår under förevarande anslag till avlöningar vid statens skolköksseminarium, vill jag först översiktligt behandla vissa för seminarierna gemensamma spörsmål.

En ökning av utbildningskapaciteten måste i rådande läge anses vara den mest angelägna uppgiften. Möjligheterna till ökad elevintagning är emellertid beroende av seminariernas l o k a l r e s u r s e r. Dessa är överlag knappa, men vissa förbättringar är här att förvänta. *Statens skolköksseminarium i Stockholm*, som hittills varit inrymt i förhyrda lokaler dels vid Götgatan, dels vid Katarinavägen, kommer redan under innevarande termin att få lämna lokalerna vid Katarinavägen men seminariet beredes därvid plats i nyinredda utrymmen vid Stora Nygatan. Seminariets nuvarande lokalyta kommer i samband därmed att ökas med omkring 500 m², vilket medför möjligheter till ökad elevintagning och en viss förbättring i övrigt av seminariets standard.

Vid *fackskolan i Uppsala*, som under senare tid fått sina lokalresurser vid huvudanstalten något ökade, upptages en del av tillgängliga utrymmen av annan undervisning än lärarutbildning, nämligen dels av husmoderskurser och liknande, som drives i fackskolans regi, dels av undervisning i hushållsgöromål för vissa till stadens skolväsende hörande klasser, bland annat från den kommunala flickskolan, liksom för elever från enskilda läroverket. Den här åsyftade undervisningen utnyttjas dock samtidigt för de blivande lärarinnornas övningsundervisning. Innan yrkesutbildningen inom den husliga sektorn i Uppsala kommer till stånd i sådan utsträckning att lärarinneelevernas övningar beträffande vuxenundervisning kan förläggas till skolor utanför fackskolan och vidare stadens resurser för undervisningen i hushållsgöromål förbättrats, torde man knappast kunna räkna med att fackskolan inom sina nuvarande lokaler i någon större utsträckning skall kunna omfördela sin utbildningsverksamhet så att lärarutbildningen ökas, vilket synes beklagligt under den rådande lärarbristen. Inte mindre besvärlig ter sig lokalsituationen i fråga om barnavårdslärarutbildningen vid fackskolan; vissa tidigare planer på ett kommunalt spädbarnsdaghem — som avsågs samarbeta med fackskolan och därvid ersätta fackskolans eget, i mycket bristfälliga lokaler inrymda daghem — har hittills ej förverkligats.

Seminariet för huslig utbildning i Umeå, vars huvudman är landstinget i

Västerbottens län, disponerar i enlighet med beslut av 1951 års riksdag för sin nuvarande byggnad avgiftsfritt och med nyttjanderätt ett område av folkskoleseminariets i Umeå tomt. Byggnaden är ansluten till den i folkskoleseminariet inrymda värme- och elcentralen, varifrån värme och elström med stöd av beslut av 1953 års riksdag kostnadsfritt erhålles. Landstinget har nu under hösten 1958 — med hänsyn till behovet av ökad utbildningskapacitet och den nuvarande överbeläggningen vid seminariet med omfattande kvällstjänstgöring för lärarna — beslutit att uppföra en tillbyggnad till den nuvarande seminariebyggnaden. Vid byggnadsfrågans behandling inom landstinget har uttalats, att man förutsätter att landstinget erhåller kompensation för de årliga kostnaderna genom en ytterligare uppräknig av de statliga bidragen eller på annat sätt. En utökning av Umeåseminariets lokalresurser genom den sålunda planerade tillbyggnaden synes mig mycket angelägen. För den avsedda tillbyggnaden torde emellertid, enligt vad som framkommit vid förberedande kontakter mellan representanter för landstinget och berörda statliga organ, den nu av seminariet disponerade delen av folkskoleseminarietomten komma att behöva utökas. Enligt vad jag under hand inhämtat har byggnadsstyrelsen och skolöverstyrelsen funnit en sådan utvidgning möjlig även med hänsyn till folkskoleseminariets framtida behov. Bemyndigande torde med hänsyn härtill böra lämnas Kungl. Maj:t att för den nu planerade tillbyggnaden — liksom även för eventuella i framtiden aktualiserade tillbyggnadsetapper — medge kostnadsfri upplåtelse till landstinget av ytterligare erforderligt område av ifrågavarande tomtmark, under de villkor Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma. Jag förutsätter vidare att, därest riksdagen inte har något att erinra däremot, seminariet även i fråga om tillbyggnad, som anslutes till folkskoleseminariets värme- och elcentral, skall kunna kostnadsfritt erhålla värme och elkraft; kostnaderna kommer därvid att belasta folkskoleseminariernas omkostnadsanslag. Den av landstinget angivna förutsättningen beträffande tillbyggnaden föranleder ingen erinran från min sida. När den nu aktuella tillbyggnaden av Umeåseminariet genomförts, kan enligt gjorda uttalanden elevantalet där öka från nuvarande 136 till 216. Med hjälp av vissa provisoriska anordningar blir det emellertid möjligt att redan vid den intagning, som äger rum hösten 1959, i viss utsträckning öka elevantalet.

Vid *Göteborgs skolköksseminarium* torde för närvarande lokalökningar kunna ske endast i mycket begränsad omfattning inom den folkskoleanläggning, där seminariet är inrymt. Om genom tillskott av lokaler på annat håll provisoriskt någon förbättring kan ske, synes ovisst. Skolöverstyrelsen har dock i sin anslagsframställning ansett sig böra räkna med vissa höjda lokalkostnader i samband med en ökning av seminariets totala elevantal för läsåret 1959/60.

Handarbetsseminariet vid Nordenfjeltska skolan i Göteborg, som redan nu har sina lokaler splittrade på tre håll i staden, torde, enligt vad som

under hand inhämtats, ha möjligheter att erhålla ytterligare utrymme. — Skolöverstyrelsen räknar vidare med att *Andrea Eneroths handarbetsseminarium i Stockholm* genom överstyrelsens förmedling skall kunna erhålla en viss lokalökning, som möjliggör större elevintagning.

Skolöverstyrelsen har vid uppgörande av förslag till elevintagning läsåret 1959/60 sökt tillvarata möjligheterna till ökad intagning. Underökningar inom ecklesiastikdepartementet utvisar, att vissa ytterligare ökningsningar av antalet elevplatser torde vara möjliga. I fråga om intagningen till *skolkökslärrarinneutbildning* innebar intagningen innevarande läsår, att man för det första utbildningsåret av den tvååriga lärrarinnekursen uppnådde ett elevantal av 144, vilket tillsammans med den ordinära intagningen till lanthushållslärrarinneutbildning vid fackskolan i Uppsala och vid lanthushållningsseminariet på Rimforsa ger det antal av 176 elever, som lärrarinneutbildningskommittén i sitt betänkande föreslagit såsom normal intagning på hushållslärrarinjen. Detta högre elevantal i skolkökslärrarinnekurser innevarande läsår möjliggjordes huvudsakligen genom att intagningen i den förberedande skolkökslärrarinnekursen minskades med 24 elever till 94. Då man under alla omständigheter torde böra räkna med att intagning enligt nuvarande utbildningsgång i tvåårig skolkökslärrarinnekurs kommer att ske även läsåret 1960/61, får antalet elevplatser i den obligatoriska förberedande skolkökslärrarinnekursen nu ej göras alltför litet. Samtidigt är det givetvis angeläget, att man i lärrarinnekurserna i största möjliga utsträckning bereder plats för dem, som nu uppfyller kraven på förutbildning, och därmed når en snabbare verkande ökning av examinationen. Den av överstyrelsen gjorda avvägningen av antalet elevplatser i lärrarinnekurserna och de förberedande kurserna vid de olika seminarierna, vilken i jämförelse med förhållandena under innevarande läsår innebär en minskning med 10 elever till 134 i lärrarinnekurserna och en lika stor ökning till 104 i de förberedande kurserna, synes mig böra följas, dock med den mindre avvikelser att vid seminariet i Umeå elevantalet i lärrarinnekursen bör kunna ökas från 32 till 36. I detta sammanhang vill jag framhålla, att under rådande förhållanden några enhetliga regler för i vilken utsträckning undervisning får ske med mindre elevgrupper, inte kan följas. Det torde, såsom i viss mån redan tillämpats, få ankomma på överstyrelsen att avgöra denna fråga från fall till fall med beaktande av föreliggande lokalförhållanden och angelägenheten av att utbildningskapaciteten hålles så hög som möjligt. — Någon elevökning vid statens skolköksseminarium utöver vad skolöverstyrelsen förordat anser jag mig ej böra räkna med. Vid nästa års budgetbehandling torde bättre kunna överblickas vilken kapacitet seminariet med det ökade lokalbeståndet i fortsättningen kan hålla. Beträffande Göteborgs skolköksseminarium innebär den föreslagna intagningen, att seminariets totala elevantal ökar från 48 till 64. Det är önskvärt att detta högre elevantal kan hållas även följande år, men det synes med

hänsyn till seminariets besvärliga lokalförhållanden ännu ovisst om så kan ske.

Det sammanlagda antalet nyintagna elever i skolköksläroinnekurserna och de förberedande skolköksläroinnekurserna skulle, enligt vad jag här förordat, för nästa läsår sålunda komma att kunna bibehållas vid innevarande läsårs nivå och till och med öka något. För att situationen skall ytterligare förbättras vill jag emellertid vidare, efter vissa kontakter med av frågan berörda parter, såsom en engångsåtgärd förorda att för det kommande budgetåret anvisas medel för anordnande av en ettårig lärarutbildningskurs för ekonomiföreståndarinnor. Avsikten med en sådan kurs skulle vara att tillvarata den utbildning med inriktning på storkök, som ekonomiföreståndarinnorna redan har, och komplettera denna med en till övervägande delen pedagogisk utbildning för att därmed få fram en grupp lärare lämpade att undervisa vuxna elever främst vid kurser för utbildande av storkökspersonal inom yrkesutbildningen. Behovet av lärarkraft för utbildning av storkökspersonal blir nämligen allt mer framträdande och med den nuvarande sparsamma tillgången på skolköksläroinnekurser synes den här föreslagna lärarutbildningskursen för ekonomiföreståndarinnor kunna ge ett värdefullt tillskott. Intresse för deltagande i utbildningen torde finnas och det synes vidare inte osannolikt, att rekryteringen till denna utbildning skulle kunna till en del ske bland för närvarande icke yrkesverksamma kvinnor med ekonomiföreståndarinneutbildning och bland ekonomiföreståndarinnor, som i någon utsträckning redan nu ägnar sig åt undervisning; åtgärden skulle alltså ej i nämnvärd grad behöva inverka minskande på den nu inom yrket verksamma ekonomiföreståndarinnekåren. Vad som utöver ekonomiföreståndarinneutbildningen bör krävas för tillträde till kursen, exempelvis i fråga om föregående tjänstgöring, torde få avgöras av skolöverstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning. I samma ordning torde den närmare utformningen av kursen böra bestämmas. Jag räknar med att utbildningen skall vara avgiftsfri. Antalet kursdeltagare torde böra hålla sig omkring tolv; om antalet för tillträde till kursen godkända sökande visar sig understiga åtta, torde frågan om kursens igångsättande böra underställas Kungl. Maj:t, som därvid bör vara oförhindrad att överväga utbyte av denna kurs mot en extra avdelning inom den ordinära skolköksläroinnekurserna. Den föreslagna kursen torde enligt vad jag inhämtat kunna anordnas vid fackskolan i Uppsala, som för detta ändamål bör erhålla bidrag av statsmedel till lärarlöner m. m. enligt samma normer som gäller för övrig lärarutbildning vid fackskolan jämte en ökning av bidraget till driftkostnader. De föreskrifter i övrigt, som kan finnas erforderliga beträffande den föreslagna utbildningen och därmed sammanhängande spörsmål, torde få meddelas av Kungl. Maj:t. — Att utrymme för här ifrågakommande utbildning enligt gjorda beräkningar torde kunna beredas vid fackskolan sammanhänger bland annat med att

jag, i likhet med skolöverstyrelsen, ansett mig icke böra biträda det från fackskolans styrelse framförda önskemålet om en förlängning, i enlighet med vad lärarinneutbildningskommittén förordat, av ekonomiföreståndarinneutbildningen till tvåårig från och med den intagning, som äger rum vid fackskolan innevarande vårtermin. Såsom överstyrelsen anført bör frågan om en förlängning av nämnda utbildning prövas i samband med ställningstagandena i övrigt till kommitténs förslag.

Bristen på lärare inom den husliga sektorn är för närvarande kanske mest markerad i fråga om lärare i kvinnlig slöjd. Vid behandlingen av hit hörande frågor i statsverkspropositionen föregående år beräknades elevintagningen i *handarbetslärarinnekurser* läsåret 1958/59 öka från omkring 90 till 104. Med stöd av riksdagens bemyndigande har sedermera medgivits statsbidrag till, utöver vid budgetbehandlingen beräknade, ytterligare en avdelning vid Nordenfeltska skolans handarbetsseminarium i Göteborg, varigenom det sammanlagda antalet nyintagna elever i denna utbildning innevarande läsår stigit till 118. I sin nu föreliggande anslagsframställning har skolöverstyrelsen räknat med ett oförändrat totalantal av 118 nyintagna elever för nästa läsår med den fördelning på olika seminarier, som framgått av det föregående. Till belysning av examinationsbehovet kan nämnas, att i lärarinneutbildningskommitténs betänkande förordats en årlig examination av 168 av den där föreslagna kategorien textillärare — vilka dock skulle erhålla ett mer vidsträckt kompetensområde än de nuvarande handarbetslärarinorna; i remissutlåtande över betänkandet har skolöverstyrelsen tillstyrkt en uppräknig av utbildningskapaciteten till 176 per år.

Efter de ytterligare undersökningar om utvidgningsmöjligheterna, som numera skett, anser jag mig kunna räkna med en större elevintagning läsåret 1959/60 än den av skolöverstyrelsen beräknade. Sålunda torde, som tidigare antytts, vid seminariet i Umeå redan hösten 1959, innan den planerade tillbyggnaden kommit till stånd, med hjälp av provisoriska anordningar elevintagningen kunna ökas från 24 till 36. Vidare torde man vid Nordenfelts handarbetsseminarium ha förutsättningar att åstadkomma en sådan lokalökning, att intagningen även hösten 1959 kan omfatta 42 elever i stället för av överstyrelsen beräknade 28. Det synes inte heller uteslutet, att intagningen där kan ytterligare höjas till 56 elever, något som i nuvarande bristsituation är i hög grad önskvärt. Då jag i fråga om fackskolan i Uppsala och Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm ansluter mig till överstyrelsens beräkning av en intagning av 24 respektive 42 elever, skulle, med den nyss angivna maximala intagningen vid Nordenfelts handarbetsseminarium, det totala antalet nyintagna elever i handarbetslärarinnekurser nästa läsår kunna uppgå till 158.

Jag vill i detta sammanhang erinra om det av riksdagen föregående år åt Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandet att vidtaga erforderliga åtgärder

för genomförande av sådana ytterligare ökningar av elevintagningen i handarbetslärarinnekurser i anslutning till befintliga seminarier, som kan visa sig möjliga. Det torde även böra vara Kungl. Maj:t obetaget att medge omfördelning mellan seminarierna av de nu beräknade intagningsavdelningarna och särskilda medelsanvisningar härför, om så skulle visa sig erforderligt för ett genomförande av högsta möjliga totala intagningskapacitet.

Skolöverstyrelsens förslag om en fördubblad intagning nästa läsår i *barnavårdslärarinnekursen* vid fackskolan anser jag mig böra biträda. Den ökning från 12 till 24 elever kan genomföras endast som en engångsåtgärd och genom anlitande i betydligt ökad omfattning av sjukhus och barnavårdande institutioner i Stockholm.

Vid de medelsberäkningar, som jag i det följande under respektive anslagsrubriker redovisar, utgår jag sålunda från att elevintagningen läsåret 1959/60 i de här berörda kurserna blir den av mig beräknade. Det ökade elevantalet föranleder därvid bland annat en uppräknig av bidragen till driftkostnader vid de icke statliga seminarierna.

Bland de för seminarierna gemensamma frågorna upptar skolöverstyrelsen vissa förslag om *slopande av elevavgifter och om central elevintagning*. Jag vill för egen del ansluta mig till vad överstyrelsen i dessa hänseenden föreslagit. Jag förordar sålunda, att nu utgående elevavgifter i skolkökslärarinnekurser, lanthushållslärarinnekurser, handarbetslärarinnekurser och barnavårdslärarinnekurser från och med läsåret 1959/60 successivt slopas, med början nämnda läsår för de i första årskursen av respektive utbildning nyintagna eleverna, och att seminarierna kompenseras för detta inkomstbortfall genom en ökning av de statliga driftkostnadsbidragen. Överstyrelsen har beräknat den sammanlagda anslagsökningen för denna åtgärd — vilken ej berör statens skolköksseminarium och seminariet i Umeå, där inga avgifter upptages av eleverna i lärarinnekurserna — till 64 700 kronor. Vid beräkningen av kostnaderna för den elevökning utöver överstyrelsens förslag, som jag i det föregående förordat, har hänsyn tagits även till inkomstbortfallet på grund av slopade elevavgifter. Den förordade avgiftsfriheten torde böra genomföras jämväl för elever, som genomgår lanthushållslärarinneutbildning vid Fredrika-Bremer-förbundets lanthushållningsseminarium på Rimforsa; Kungl. Maj:t torde i anslutning härtill böra äga medge en ökning av det bidrag till driftkostnader, som eljest skulle utgå till seminariet ur det under nionde huvudtiteln uppförda anslaget till Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa. I enlighet med överstyrelsens förslag förordar jag vidare, att intagningen av elever till seminariernas skolkökslärarinnekurser och handarbetslärarinnekurser i fortsättningen sker centralt genom överstyrelsens försorg efter samråd med seminariektörerna, med tillämpning redan vid den elevintagning som äger rum till läsåret 1959/60. Enligt

vad som under hand upplysts, kan arbetet med den centrala intagningen genom vissa särskilda anordningar genomföras utan ökade personalkostnader för överstyrelsen.

Vad beträffar den av överstyrelsen, i anledning av ett från seminariet i Umeå framställt yrkande, berörda frågan om en omprövning av nuvarande lönegradsplaceringar för vissa lärartjänster vid seminarierna, så räknar jag här icke med några förändringar därvidlag.

Jag övergår härefter till frågor rörande förevarande **a n s l a g t i l l a v l ö n i n g a r v i d s t a t e n s s k o l k ö k s s e m i n a r i u m**. Överstyrelsens beräkningar av det ändrade medelsbehovet till följd av växlingar i elevantalet i vissa kurser föranleder ingen erinran från min sida (p. 1—3). Jag biträder även förslaget om utbyte av en ordinarie lärartjänst i kvinnlig slöjd i Ao 17 mot en ordinarie lärartjänst i hushållsgöromål (hemkunskap) i Ao 19 (p. 4). I fråga om arvodet till en laboratorieföreståndare tillstyrker jag den av överstyrelsen förordade höjningen till 500 kronor (p. 5). En automatisk ökning med 2 800 kronor tillkommer, avseende kompensation för höjda folkpensionsavgifter (p. 6). Jag beräknar sålunda medelsbehovet under ifrågavarande anslag för nästa budgetår till i avrundat tal 446 000 kronor, innebärande en ökning med 62 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1959/60, vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens skolköksseminarium, som föranledes av vad jag i det föregående anförde;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1959/60:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	155 800
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	1 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	241 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	45 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 800
Summa kronor	446 000

c) till *Statens skolköksseminarium*: Avlöningar för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 446 000 kronor.

2. Statens skolköksseminarium: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	35 600	33 618
1958/59 (statsliggaren s. 653)	40 000	
1959/60 (förslag)	68 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 31 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Engångsbelopp till inventarier i ny lokal	+ 20 000
2. Kostnader för flyttning	+ 3 000
3. Ökade utgifter för städning	+ 7 000
4. Inköp av facklitteratur	+ 1 000
	Summa ökning kronor
	31 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt i huvudsak följande.

1. Seminariet erhåller från och med höstterminen 1959 större lokaler på Stora Nygatan än dem seminariet disponerar på Katarinavägen. På grund härav är det ofrånkomligt, att seminariet erhåller ett belopp för anskaffande av inventarier. Rektor har i sin framställning beräknat, att 20 000 kronor erfordras. Denna summa synes överstyrelsen lågt beräknad, men överstyrelsen vill dock ej föreslå höjning därav.

2. Rektor har hemställt om medel till kostnaderna för flyttning av seminariets avdelning vid Katarinavägen till Stora Nygatan. Det beräknade beloppet synes ej vara för högt beräknat.

3. Utgifter för städningsarbeten utöver dem, som utföres av den ordinarie vaktmästaren, som är stationerad i seminariets lokaler på Götgatan, utgår från anslagsposten Övriga expenser. Det skulle vara motiverat, att även i lokalerna på Nygatan funnes en vaktmästare. Till dess större erfarenhet om behovet av sådan arbetskraft vunnits, vill överstyrelsen i likhet med rektor för städning m. m. föreslå en uppräknings med 7 000 kronor.

4. Då seminariet disponerar lokaler på två ställen, behöves två avdelningar av seminariets bibliotek. Den större delen av biblioteket har varit placerad i lokalerna på Götgatan. I lokalerna på Katarinavägen, dit utbildningen av de förberedande kurserna varit förlagd, har endast funnits ett mindre bibliotek. Till avdelningen vid Nygatan kommer att förläggas utbildning av lärarinneelever. Dels på grund härav, dels på grund av det längre avståndet mellan lokalerna, dels slutligen därför att bokbeståndet oavsett flyttningen behöver utökas, föreslås en uppräknings med 1 000 kronor.

Departementschefen. De förslag, om medelsökning under förevarande anslag, som överstyrelsen framlagt, föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Den av överstyrelsen nämnda flyttningen till nya lokaler beräknas emellertid numera komma att ske redan i början av vårterminen 1959. På grund härav har Kungl. Maj:t den 12 december 1958, efter framställning av rektor, medgivit överskridande av den för innevarande budgetår anvisade posten till övriga expenser med 3 000 kronor till bestridande

av flyttningskostnader. Anslagsökningen kan sålunda för nästa budgetår begränsas till 28 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium: Omkostnader* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 68 000 kronor.

3. Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	762 200	759 753
1958/59 (statsliggaren s. 653)	907 100	
1959/60 (förslag)	1 030 600	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 97 200 kronor på sätt framgår av följande sammanställning.

Bidraget till avlönande av lärare:

1. Ökning på grund av löneklassuppflyttningar	+ 19 800
2. Ökad elevintagning i skolkökslärarinnekursen	+ 29 900
3. Minskad elevintagning i förberedande skolkökslärarinnekursen	— 29 800
4. Ökad elevintagning i barnavårdslärarinnekursen	+ 26 100
5. Medel till handledararvoden på grund av förslagen under p. 2 och 4	+ 1 800
Bidraget till driftkostnader (nu 200 000):	
6. Slopande av vissa elevavgifter	+ 37 200
7. Kostnader på grund av ökad elevintagning	+ 6 500
8. Ökade kostnader av automatisk karaktär	+ 5 700

Summa ökning kronor 97 200

Beträffande överstyrelsens förslag om elevintagningen nästa läsår och om slopande av vissa elevavgifter torde få hänvisas till den redogörelse, som i det föregående lämnats vid behandlingen av statens skolköksseminariums avlöningsanslag. I fråga om de under punkterna 7 och 8 upptagna kostnaderna anför överstyrelsen följande.

7. Inrättandet av två nya lärarinnekurser kommer att medföra en ökning av fackskolans omkostnader. Således beräknas för barnavårdslärarinnekursen avgifter till de sjukhus och barnavårdsinstitutioner, som måste anlitas under elevernas praktiktid. Huvudlärarinnan för denna kurs måste även besöka praktikantplatserna, som delvis kommer att förläggas till Stockholm. En ökning av bidraget till driftkostnader med 4 000 kronor beräknas härför. Vid anordnande av ännu en skolkökslärarinnekurs beräknas omkostnaderna öka med 1 800 kronor. Genom utbytet av en förberedande kurs mot en lärarinnekurs minskas emellertid seminariets inkomster av terminsavgifter med 700 kronor. Sammanlagt medför således utökningen med en skolkökslärarinnekurs, att driftkostnadsbidraget måste ökas med 2 500 kronor.

8. Fackskolan har alltid haft svag ekonomi. För budgetåret 1958/59 ökades dock bidraget till driftkostnader med 60 000 kronor. Denna ökning har varit nödvändig, bland annat för att en förbättring av seminariets inventarier skulle kunna påbörjas. Fackskolan bör emellertid erhålla en kompensation för automatisk höjning av vissa nödvändiga utgifter, såsom hyror, varför en ökning med 5 700 kronor föreslås.

Departementschefen. Vid behandlingen av anslaget till Statens skolköksseminarium: Avlöningar har jag i ett sammanhang upptagit frågor om elevintagningen vid seminarierna för huslig utbildning, om slopande av vissa elevavgifter m. m. Mina därvid redovisade ställningstaganden överensstämmer, vad fackskolan i Uppsala beträffar, med vad överstyrelsen föreslagit rörande elevantalet i kurser av hittillsvarande slag och om en kompensation för bortfall av elevavgifter genom ökning av bidraget till driftkostnader. Jag har därför inte någon erinran mot den av överstyrelsen beräknade ökningen av lärarlönebidraget med sammanlagt 47 800 kronor (p. 1—5) och inte heller mot förslaget om höjning av driftkostnadsbidraget med i runt tal 49 000 kronor (p. 6—8). Med hänsyn till vad jag tidigare anfört om anordnande vid fackskolan av en ettårig lärarutbildningskurs för ekonomiföreståndarinnor räknar jag emellertid med ytterligare ökning av förevarande anslag, nämligen med 22 700 kronor till lärarlöner och med 4 000 kronor till driftkostnader. Den sammanlagda anslagsökningen beräknar jag sålunda till 123 500 kronor, varav 53 000 kronor avser höjning av bidraget till driftkostnader, som därmed skulle uppgå till 253 000 kronor. Förevarande anslag bör, vid bifall till mina förslag, för nästa budgetår alltså uppföras med 1 030 600 kronor.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 030 600 kronor.

4. Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	283 000	312 513
1958/59 (statsliggaren s. 654)	378 000	
1959/60 (förslag)	430 600	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för budgetåret 1959/60 höjes med 27 400 kronor till 405 400 kronor. Av den föreslagna ökningen hänför sig ett belopp av 25 600 kronor till automatiska utgiftsförändringar på grund av dels den hösten 1958 ökade elevintagningen i den tvååriga skolkökslärarinne kursen, dels löneklassuppflyttningar. Återstoden av ökningen, 1 800 kronor, är betingad av ett av överstyrelsen framlagt förslag att i bidragsunderlaget skall få inräknas ett belopp av högst 2 000 kronor till arvoden åt tillfälliga föreläsare. I fråga om elevintagningen vid semi-

narier hösten 1959 och beträffande från seminariet yrkade lönegradsuppflyttningar har vissa uttalanden av överstyrelsen redovisats i det föregående vid behandlingen av statens skolköksseminariums avlöningsanslag.

Departementschefen. Den av skolöverstyrelsen beräknade automatiska ökningen med 25 600 kronor av bidraget till lärarlöner föranleder ingen erinran från min sida. Jag anser mig däremot inte böra biträda förslaget om inräknande i bidragsunderlaget av särskilda kostnader för tillfälliga föreläsare. Under hänvisning till vad jag i samband med behandlingen av anslaget till avlöningar vid statens skolköksseminarium anfört om ett utökat elevantal i såväl skolkökslärarinnekursen som handarbetslärarinnekursen vid seminariet i Umeå, föreslår jag här en ytterligare ökning av lärarlönebidraget med 24 000 kronor och en höjning av bidraget till driftkostnader med 3 000 kronor till 78 000 kronor. Enligt mina beräkningar bör sålunda förevarande anslag för nästa budgetår ökas med 52 600 kronor till 430 600 kronor.

Med återopande av vad jag anfört i min i det föregående lämnade översikt över vissa lokalfrågor, upptar jag här i min hemställen förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge kostnadsfri upplåtelse av mark för tillbyggnad av seminariet i Umeå.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med vad jag i det föregående förordat, för tillbyggnad av seminariet för huslig utbildning i Umeå medgiva, att till Västerbottens läns landsting kostnadsfritt med nyttjanderätt upplåtes ytterligare erforderligt område av folkskoleseminariets i Umeå tomt;

b) till *Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 430 600 kronor.

5. Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	99 000	77 500
1958/59 (statsliggaren s. 654)	167 000	
1959/60 (förslag)	187 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 20 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Ökning av bidraget till avlöning av lärare på grund av föreslagen ändring i elevintagningen	+ 8 000
2. Höjning av bidraget till driftkostnader (nu 40 000)	
a) med hyra till lokal för förberedande lärarinnekurs	+ 8 000
b) på grund av bortfall av elevavgifter	+ 4 000
	Summa ökning kronor 20 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bland annat följande.

1. Enligt överstyrelsens i det föregående redovisade förslag till elevintagning vid seminarierna för utbildning av lärarinnor på det husliga området skulle vid Göteborgs skolköksseminarium hösten 1959 intagas endast en lärarinnekurs mot två hösten 1958. Läsåret 1958/59 anordnas vid seminariet icke någon förberedande kurs. Det skulle emellertid enligt överstyrelsens förslag ske läsåret 1959/60. Nämnda minskning av elevintagningen i lärarinnekursen medför en anslagsminskning av 22 200 kronor, då 90 procent beräknas i statsbidrag. Statsbidraget till den förberedande kursen, som på nytt skulle ordnas, har beräknats till 25 700 kronor. Statsbidraget till seminariet påverkas vidare av den hösten 1958 fördubblade intagningen i den tvååriga lärarinnekursen, varför detta borde behöva uppräknas med 19 900 kronor. Bidragsökningen till avlönande av lärare skulle således uppgå till $(25\,700 + 19\,900 - 22\,200 =) 23\,400$ kronor. Då anslaget för budgetåret 1958/59 synes vara onödigt högt beräknat, erfordras emellertid endast en uppräkning med 8 000 kronor.

2 a) Styrelsen för seminariet har meddelat, att till den förberedande kursen måste anskaffas lokaler utanför seminariet. Styrelsen har ännu icke kunnat anskaffa sådana lokaler och har därför icke angett hyreskostnaderna. Överstyrelsen föreslår att hyra för lokal till den förberedande kursen preliminärt beräknas till 8 000 kronor.

2 b) Beträffande denna höjning av seminariets driftbidrag hänvisas till vad som för samtliga seminarier på det husliga området av överstyrelsen anförts om elevavgifter.

Departementschefen. I samband med behandlingen i det föregående av anslaget till avlöningar vid statens skolköksseminarium har jag tagit ställning till frågor om elevavgifter vid seminarierna för huslig utbildning, slopande av vissa elevavgifter m. m. Under hänvisning därtill beräknar jag här, i enlighet med överstyrelsens förslag, en ökning av lärarlönebidraget med 8 000 kronor samt ökning av driftkostnadsbidraget, som nu uppgår till 40 000 kronor, med dels 8 000 kronor på grund av ökade kostnader till följd av det höjda elevantalet, dels 4 000 kronor såsom kompensation för bortfall av elevavgifter. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra upptagas med 187 000 kronor, innebärande en sammanlagd uppräkning med 20 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 187 000 kronor.

6. Bidrag till vissa handarbetsseminarier

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	124 000	144 339
1958/59 (statsliggaren s. 655)	246 400	
1959/60 (förslag)	357 600	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår upptages med 301 600 kronor, innebärande en ökning med 55 200 kronor. Den föreslagna anslagshöjningen fördelar sig på olika poster på sätt framgår av följande sammanställning.

Bidragen till avlönande av lärare:

1. Automatisk ökning på grund av ökad elevintagning vid Nordenfelts handarbetsseminarium hösten 1958	+ 16 700
2. Ökad elevintagning i lärarinnekursen vid Eneroths handarbetsseminarium	+ 21 700
3. Nedläggande av förberedande kurs vid Eneroths handarbetsseminarium	— 14 700
Bidraget till driftkostnader vid Eneroths handarbetsseminarium (nu 16 000):	
4. Hyreskostnader för ökade lokaler	+ 2 000
5. Kostnader för inventarier till ny lokal	+ 6 000
6. Slopande av vissa elevavgifter	+ 21 000
Bidraget till driftkostnader vid Nordenfelts handarbetsseminarium (nu 30 000):	
7. Slopande av vissa elevavgifter	+ 2 500
	Summa ökning kronor 55 200

I fråga om överstyrelsens förslag beträffande elevintagning hösten 1959 och om slopande av vissa elevavgifter torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i det föregående vid behandlingen av anslaget till avlöningar vid statens skolköksseminarium. Beträffande de under punkterna 5 och 6 upptagna posterna anför överstyrelsen följande.

Om antalet elever i lärarinnekursen vid Eneroths seminarium skall ökas, måste en vävsal hyras. Preliminärt beräknas hyran till 2 000 kronor, vilket belopp bör inräknas i seminariets bidrag till driftkostnader. Till anskaffande av inventarier för denna vävsal fordras 6 000 kronor. Överstyrelsen föreslår, att seminariet erhåller detta belopp i statsbidrag men att, om Eneroths seminarium skulle komma att nedläggas, ifrågavarande inventarier återlämnas till staten för att överflyttas till annat seminarium.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag i samband med behandlingen av anslaget till avlöningar vid statens skolköksseminarium anfört rörande elevintagningen i seminariernas handarbetslärarinnekurser, slopande av vissa elevavgifter m. m. räknar jag beträffande förevarande anslag icke med någon annan avvikelse från skolöverstyrelsens här redovisade medelsberäkning än en uppräknig med ytterligare 55 500 kronor, varav 15 000 kronor avser driftkostnadsbidrag, för den av mig förordade ökningen till 56 elever vid intagningen hösten 1959 i Nordenfeltska skolans handarbetsseminarium. Den totala anslagsökningen blir alltså enligt mina beräkningar 110 700 kronor, eller för en jämnare avrundning av driftkost-

nadsbidraget till Nordenfeltska seminariet 111 200 kronor. För nästa budgetår skulle anslaget därmed uppgå till 357 600 kronor, varav 264 600 kronor till lärarlönebidrag, 45 000 kronor till driftkostnadsbidrag för Eneroths seminarium och 48 000 kronor till driftkostnadsbidrag för Nordenfeltska seminariet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa handarbetsseminarier* för budgetåret 1959/60 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 357 600 kronor.

Vad departementschefen sålunda under 1—6 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Nilsson